

16 Přílohy

Příloha č. 1: Kazuistiky (text)

Uvádím dvě kazuistiky klientů z Občanské porady Charity Opava a dvě kazuistiky z mého okolí. Jsou příkladem toho, jak snadné je se dostat do dluhové pasti a jak těžké může být nalézt cestu z této životní situace.

Případ pana Petra

Rodinná, osobní anamnéza

P. R., muž, 27 let, svobodný, pocházející ze tříčlenné rodiny. Jeho matka má základní vzdělání, otec středoškolské s maturitou. Otec před sedmi lety zemřel. Matka pracovala v potravinářském průmyslu, ale poslední dva roky je doma, jelikož byla propuštěna pro nadbytečnost a pobírá částečný invalidní důchod. P. R. má středoškolské vzdělání s výučním listem, ale nepracuje, také pobírá částečný invalidní důchod. Prozatím nepobírají žádné jiné dávky státní sociální podpory. Nikdy nebyl trestán. Žije s matkou ve vlastním bytě.

Anamnéza zadlužení

P. R. přichází do poradny s maminkou a stěžuje si, že je zadlužen a nezvládá splácet dvě půjčky. Jednu půjčku si sjednal u České spořitelny a druhou u nebankovní společnosti Cofidis. V případě půjčky u České spořitelny již byla k vymožení dluhu pověřena vymahačská firma, která požaduje, aby dluh byl zaplacen celý najednou. P. R. dluží za obě půjčky cca 300 000 Kč. Původ zadlužení je v jednom hotovostním úvěru a druhém spotřebitelském úvěru. P. R. si půjčil na věci, které vůbec nepotřeboval a na dovolenou. Již se obrátil i na firmu Partners, ale tam mu odmítla pomoci vzhledem k příjmům rodiny a také tomu, že P. R. je veden v registru dlužníků. P. R. sděluje, že druhý den mají sjednanou schůzku s firmou, která jim je ochotná půjčit 300 000 Kč na čtyři měsíce, během nichž jim sežene tzv. americkou hypotéku. Za čtyři měsíce je však úrok cca 70 000 Kč a poplatek za zřízení půjčky 30 000 Kč – celkově tedy zaplatí 400 000 Kč. Smlouva by byla zajištěna zástavou na byt, který má P. R. v osobním vlastnictví.

Současný stav

P. R. přichází do poradny pro radu, zda má využít nabídnutou půjčku. Další dotaz má, zda jde nějakým způsobem zlepšit finanční situaci rodiny. Poslední dotaz má na vymahačskou firmu, jak se s ní má domluvit. Pracovníci poradny mu radí, aby věřitele, kterým ještě zvládá splácet, požádal o snížení splátek či jejich odklad, dokud se jeho finanční situace nezlepší. U věřitelů, kde už nesplácí, je možné se zkusit domluvit s věřitelem na obnovení splátkového kalendáře a domluvit se na doplacení dlužné částky. U dluhu spořitelny je nutné se domluvit s vymahačskou firmou. Pokud se ale s věřiteli nedomluví, je nutné dodržovat smluvené podmínky. Jestli však nemá na celou splátku, je důležité i přes nesouhlas věřitele splácet alespoň nějaké částky. Nevyhne se tak soudnímu řízení, ale takto alespoň bude snižovat dlužnou částku. U nabídky nové půjčky mu bylo vysvětleno, co může následovat, pokud by půjčku nesplatil, či pokud firma tzv. americkou půjčku nezařídí a také rizika zástavy bytu. Bylo mu doporučeno smlouvu ihned nepodepisovat, vzít si ji domů a prokonzultovat s občanskou poradnou či právníkem. Na dotaz, jak zlepšit svou finanční situaci, byl P. R. vytištěn vzor rodinného rozpočtu, aby si tak mohl s matkou zjistit, jak lze ještě rodinný rozpočet zkorigovat a kde by se dalo ušetřit. Byla s ním a jeho matkou probрана možnost zvýšit si příjem brigádami, nabídnuta možnost poptat se po práci ve chráněných dílnách atd. P. R. byly vytištěny vzory snížení, odkladu splátek a návrhu splátkového kalendáře.

Závěr – hodnocení, prognóza

P. R. přišel do poradny se závažným problémem. Nestačí splácet dvě půjčky na vysokou částku, již ho oslovila vymahačská firma a nemá možnost stálého zaměstnání. On a jeho matka pobírají pouze částečný invalidní důchod. Pracovníci poradny se mu snažili pomoci radou, jak postupovat při jednáních se zprostředkovateli úvěrů, s vymahačskou firmou a doporučili možnost brigád pro zvýšení výdělku rodiny. Navíc upozornili P. R. na podezřelé praktiky společnosti, která mu byla ochotna půjčit peníze za nehorázný úrok a poplatky za zprostředkování. P. R. určitě využije informací, které mu pracovníci poradny poskytlí a bude se jejich řídit radami při jednání se společností o nové půjčce. Obávám se však, že se P. R. a jeho matka nedostanou z dluhové pasti, neboť odmítli

rady a pomoc poradny při hledání brigád, které by jim pomohly ke zlepšení jejich finanční situace. Osobně bych navrhla P. R. projít si svůj rodinný rozpočet a zjistit, kde by se daly najít úspory. P. R. má také možnost využít oddlužení, a to zpeněžením majetkové podstaty – prodejem bytu v odhadní hodnotě 1 milion Kč. Ale vzhledem k výši dluhů by však uhradil 100 % výše svých závazků a přitom by se byt v rámci insolvenčního řízení zřejmě prodal pod cenou. Oddlužení tedy není v tomto případě není nejvhodnějším řešením. Vhodnější možností by bylo prodat svůj byt mimo insolvenční řízení, splatit tak dluhy a ze zbylé částky si pořídit menší byt. Jiné řešení v jeho situaci nenacházím.

Případ pana Kamila

Rodinná, osobní anamnéza

K. V., muž, 47 let, pocházející ze tříčlenné rodiny. Jeho matka i otec mají středoškolské vzdělání s výučním listem. Oba pracovali v potravinářském průmyslu, nyní již nepracují, jsou v důchodovém věku. K. V. má středoškolské vzdělání s maturitou. Nikdy nebyl trestán. Je bezdětný a již 8 let rozvedený. V současné době sice pracuje, ale dostal výpověď s 2 měsíční výpovědní lhůtou s tříměsíčním odstupným z důvodů nadbytečnosti, jelikož zaměstnavatel pro něj na jeho stávající pozici již neměl práci a K. V. odmítl nabídku zaměstnavatele na jiné, o něco hůře placené pracovní místo. Bydlí v pronajatém bytě na základě nájemní smlouvy na dobu neurčitou.

Anamnéza zadlužení

K. V. přichází do poradny mimo otevírací dobu a sděluje, že je ve velmi tíživé situaci, neboť mu hrozí vystěhování z bytu. Za loňský rok má dluh na nájemném za více než tři měsíce. S pronajímatelkou se ústně dohodl na splácení, ale nedodržel to. Nyní má obavy, že jej pronajímatelka vystěhuje a že už mu nedůvěřuje. Zatím to jsou však obavy, neboť od ní žádnou výpověď neobdržel. Není to však jediný dluh, který K. V. má, neboť jich má více. Zadlužení vzniklo již dříve, a to hraním na automatech. Poté si půjčoval u kamarádů a dluhy nesplácel. Jelikož za 2 měsíce již nebude zaměstnaný, hodlá dluh na nájemném zaplatit právě z odstupného. Je toho názoru, že si poté práci určitě najde. Kde však vezme peníze na zaplacení dluhů kamarádům, neví.

Současný stav

K. V. navštívil poradnu, aby mu někdo pomohl zaručit se za něj u pronajímatelky bytu. Má velký strach, že jej vystěhuje a on nebude mít domov. Ptá se, zda je možné požádat o osobní bankrot, aby mohl splatit všechny dluhy. Pracovníci poradny mu sdělili, že není možné se za něj zaručit. Pronajímatelka má právo jej vystěhovat bez přivolení soudu, musí však nejprve obdržet písemnou výpověď. Tu zatím nedostal. Pokud by se nevystěhoval, tak by ho čekalo soudní řízení. K. V. byl podpořen v tom, aby s pronajímatelkou dále jednal, vysvětlil jí celou situaci a dohodl se s ní prozatím na splátkovém kalendáři, neboť zbytek dluhu zaplatí z odstupného. Bylo mu navrženo, aby sepsal návrh dopisu pro pronajímatelku a donesl ho další den ukázat pracovníkům poradny. Co se týče osobního bankrotu, byla mu nabídnut kontakt na Občanskou poradnu v Ostravě, která se na osobní bankroty specializuje. K. V. si telefonicky sjednal schůzku v Ostravě, byla mu dána adresa, vytištěna mapa a pro případ také kontakt na bezplatného psychologa. Druhý den přichází K. V. s tím, že nebyl schopen napsat návrh dopisu. Pracovníci poradny mu tedy pomáhají dopis sepsat. Při další návštěvě sděluje, že navštívil poradnu v Ostravě a nyní vzhledem k tomu, že je ve výpovědní lhůtě a bez perspektivy dalšího zaměstnání, nemusí být jeho návrh na oddlužení v insolvenčním řízení vyhověno a není tedy vhodné se do oddlužení pouštět. Pokud by si však práci našel či udržel stávající, nic nebrání ve využití institutu oddlužení. Na radu pracovníků poradny žádá zaměstnavatele o přehodnocení výpovědi, s tím, že by souhlasil s jím nabídnutou prací, aby nemusel ztratit zaměstnání. Zaměstnavatel mu v jeho žádosti vyhovuje a je přeřazen na platově nižší pozici. Má ale problém s bydlením, jelikož pronajímatelka jeho návrh na splátky nepodepsala a on dostal výpověď z bytu. Pracovníci poradny mu opět pomáhají s nalezením vhodných podnájmů na internetu a předávají kontakt na magistrát, odbor majetku města, který je vlastníkem státních bytů. K. V. zjistil, že mu chybí peníze na kauci, kterou musí při převzetí bytu zaplatit. Má již něco našetřeno, ale stále mu část peněz chybí. Je mu doporučeno Středisko vzájemné péče, které mu může poskytnout finanční pomoc. Ne sice všechny finanční prostředky na kauci, ale pokud by mu část peněz na kauci chyběla, je možné ji dofinancovat. Vše záleží na rozhodnutí sociálních pracovníků, neboť tato dávka není nároková.

Závěr – hodnocení, prognóza

Pan K. V. přišel do poradny s tím, že je v tíživé situaci a potřebuje pomoci. Jeho problémy se po několika návštěvách stupňovaly, ale stále se mu pracovníci poradny snažili pomoci. Kromě informací a rad mu pomohli sepsat dopis pro pronajímatelku, oslovit poradnu v Ostravě, vyhledat kontakty a předat formuláře na Středisko vzájemné péče, které mu může pomoci s dofinancováním kauce. K. V. využil všech rad a požádal o oddlužení, zaměstnavatele o stažení výpovědi a o dofinancování kauce. Jelikož od té doby poradnu nenavštívil, mám za to, že svou tíživou situaci zvládl. Bohužel, obávám se, že ne nadlouho. Prvotním problémem zadlužení totiž byla jeho hra na automatech, jíž propadl. Pokud se nebude léčit ze závislosti, může opět sklouznout do dluhové pasti.

Případ pana Honzy

Rodinná, osobní anamnéza

J. V., muž, 48 let, pocházející z pětičlenné rodiny. Jeho matka i otec mají středoškolské vzdělání. Matka i otec jsou již v důchodu. Jeho dva bratři jsou starší. Jeden žije v USA a druhý v Praze. J. V. má střední vzdělání s výučním listem v oboru zedník. Nikdy nebyl trestán. Žije se svou ženou, která pracuje jako prodavačka a šesti dětmi ve věku od 9 do 21 let v nájemném bytě velikosti 3+1 na okraji Opavy. V soukromém domě nebydlí sami, je tam dalších 9 rodin. Dům je v tristním stavu, hrozí mu demolice. I když je tato problematika veřejně známa, magistrát ani jeho majitel s domem nic nedělá. J. V. sděluje, že je nezaměstnaný, občas pracuje načerno. Říká, že si rodina myslí, že moc pije. On sám si to však vůbec neuvědomuje. To, že se občas napije, z něj, dle J. V., přece nedělá alkoholika. J. V. připouští, že je radši doma, než by měl pracovat za minimální mzdu. Příjmy domácnosti tedy zabezpečuje pouze jeho žena, která pracuje v supermarketu. V současné době začal pracovat i jejich nejstarší syn, kterému je 21 let a pracuje jako zedník. Práci shání i devatenáctiletá dcera a možná bude pracovat v pohostinství.

Anamnéza zadlužení

Problém J. V. začal, když jeho rodině na konci roku 2004 byl doručen dodatek k nájemní smlouvě, ve které se od 1. 1. 2005 zvyšuje nájemné na částku 10 000 Kč.

Pronajímatel pohrozil výpovědí z bytu, pokud nebudou se zvýšením souhlasit a J.V. dodatek podepsal. J. V. sděluje, že jeho žena obcházela magistrát a realitní kanceláře, aby našla jiné bydlení. On se do této aktivity vůbec nezapojoval. Bohužel sociální byty se již nedávají, pořadníky neexistují a na pronájem obecního bytu nemají. U pronájmu obecního bytu totiž platí pravidla, že se musí formou výběrového řízení vybrat ten, který nabídl nejvyšší možné nájemné za první měsíc. Poté dostane na dobu určitou jednoho roku byt do pronájmu. Po roce může dojít k prodloužení nájemní smlouvy. Manželka náhradní byt nesehnala, za nižší nájemné jenom byty velikosti 2+1 a menší, které by této velké rodině nestačily. Proto byla rodina J. V. odkázána na to zůstat ve stávajícím bytě. Situace se zhoršovala. Z jednoho platu a sociálních dávek se s tolika dětmi nedalo vyžít. A řešení se našlo. V televizi jeho žena uviděla reklamu na výhodnou půjčku a uvěřila...

Současný stav

Rodina J. V. si půjčila od společnosti Provident Financial 8 000 Kč. Jelikož dluh nesplácela, vyšplhal se na 24 000 Kč. Protože to byla její první půjčka, tak se podařilo u společnosti dojednat splátkový kalendář. Dvě splátky rodina nezaplatila a měla zaděláno na problém. Bohužel se vyskytl další dluh u společnosti Home Credit. J. V. uvěřil svému kamarádovi, že takto se dostane z dluhů a podepsal úvěrovou smlouvu na půjčku ve výši 14 000 Kč, ve skutečnosti ale dostal jen 2 000 Kč. Měsíčně teď musí splácet 800 Kč po dobu 30 měsíců. V minulém měsíci přišel J. V. rozsudek, že má zaplatit více než 62 000 Kč za starou půjčku, kterou si před lety vzal od GE Money Bank. Zpočátku ji několik měsíců splácel a pak řadu let tuto situaci nijak neřešil. Jenže každý dluh se musí splatit.

Závěr – hodnocení, prognóza

Problémem je to, že rodina J. V. má řadu dluhů, které není schopna splácet. J. V. se dostal do situace, kdy způsobil dluhy nejen sobě, ale celé své rodině. Pokud by pracoval, mohli by se společně s manželkou pokusit část dluhů splatit. J. V. prozatím splácí jen půjčku, kterou uzavřel se společností Home Credit, kde zatím vlastně nedošlo ke vzniku dluhu a splátky jsou pro jeho rodinu reálné. Pravděpodobně nebude nadále splácet své velké dluhy u úvěrových společností. I kdyby je však začal splácet, nebylo by pro něj reálné platit více než 500 Kč měsíčně. Tímto způsobem však dluhy nemůže nikdy splatit, protože při jejich výši by tak uhradil sotva úroky.

Vidina toho, že bude stále splácet, ale dluh se přesto nebude viditelně snižovat, je pro něj nemotivující. Měl by si najít vhodnou práci a začít řešit své problémy s alkoholem. Pan J. V. by se měl obrátit na pomoc odborníků. Sám není schopen svůj problém vyřešit a radši se uchyluje k tomu, že jej neřeší vůbec.

Případ paní Jany (Vltavská 2009: 31-34)

Rodinná, osobní anamnéza

Šedesátiletá paní Jana je na samém počátku léčby závislosti. Pravidelně, především o víkendu, opakovaně konzumuje velké množství alkoholu v kombinaci s tlumícími prášky. Tuto svou nebezpečnou neřest začala provozovat relativně nedávno, ani ne před rokem. Pomáhá jí alespoň na chvíli utéci z reálného světa, v němž ji několik let pronásledují velké problémy s nashromážděnými dluhy, které není schopna splácet. Paní Jana bydlí po rozvodu sama, dospělé děti žijí se svými rodinami na vzdálených místech.

Anamnéza zadlužení

Jana sama patří k mnoha lidem, kteří si vzali na základě televizní reklamy spotřebitelský úvěr, protože uvěřili proklamacím o tom, že jeho splácení pro ně nebude žádný problém. V omyl se nechala uvést také proklamovanou úrokovou sazbou, jejíž skutečná výše byla po připočtení dalších nákladů výrazně vyšší. Tak jako drtivá většina konzumentů spotřebitelských půjček si za získané peníze nakoupila samé spotřební zbytečnosti - větší televizi, přestože ta stará mohla ještě dlouho sloužit, větší ledničku, ačkoli žije sama a má ji stále poloprázdnou. Část peněz také utratila za běžný provoz domácnosti, protože vlastnictví větší finanční částky ji nenutilo k hospodárnosti, která nikdy nebyla její silnou stránkou. Po čase však byla velmi nemile překvapena, že musí splácet více, než si původně myslela. A protože nepočítala při výpočtu splátek s žádnou rezervou, neočekávaný doplatek za plyn ve výši pěti tisíc korun ji ze dne na den dostal do neřešitelné finanční situace. Neváhala a zašla si peníze půjčit k tzv. „neautorizovaným poskytovatelům půjček“, kteří půjčují peníze za obrovský úrok a často balancují na hraně zákona o lichvě. Svůj problém vyřešila pouze na měsíc, pak začal pochopitelně dále narůstat do obludných rozměrů. K půjčeným penězům se nabalovaly částky za úroky, které po čase přerostly výši samotného úvěru. Hlásila se exekuce. Paní Jana si nejprve začala

brát více prášků na uklidnění, nakonec k nim přidala tvrdý alkohol, na který nebyla vůbec zvyklá. Z původně jednorázového úniku před realitou se v neuvěřitelně krátké době stal rituál a vzápětí nutnost.

Současný stav

Paní Jana je přesvědčena, že za vše může nespravedlivý svět kolem ní, což ji jen utvrzuje v legitimitě úniku z něj. Byla přece při propočtu výše úroků oklamána, tedy by měl být potrestán viník, který ji obelhal, ne ona. Zodpovědnost za své jednání v tomto případě naprosto odmítá akceptovat. Pocit ublíženosti a ukřivděnosti také převládá ve všech jejích hodnoceních celé situace, zabydlela se v něm a sveřepě odmítá ustoupit. Její závislost na práscích a alkoholu přitom začíná dostávat velmi rychle nebezpečné rozměry: několikrát o víkendu ve svém bytě pod vlivem prášků upadla a ošklivě se potloukla, v práci pak lhala, že uklouzla na schodech. Její příbuzní již také chtěli opakovaně nechat její byt otevřít policisty, když se několik hodin přes usilovné zvonění nikdo neozýval, přestože byl zevnitř ve dveřích klíč. Začala se všem kolem sebe vyhýbat, v krátké době zcela změnila své chování k rodině i lidem kolem sebe.

Závěr – hodnocení, prognóza

Přestože finanční problémy paní Jany se díky peněžní pomoci členů rodiny ustálily na únosné míře, varianta zaplacení dluhu jako nejlepší terapie zde zcela nefunguje vzhledem k závislosti na lécích a alkoholu, která u ní vybujelela neuvěřitelně rychle a silně jako zástupné řešení původního problému. Paní Janu se proto podařilo jejím rodinným příslušníkům po delší době přemluvit k návštěvě psychologa. Setkání mohlo proběhnout i díky tomu, že se odehrálo na „neutrální půdě“ střediska ELIM v Opavě-Kateřinkách, tedy ne ve zdravotnickém zařízení, kam by nejspíše paní Jana odmítla přijít, protože přece „není žádný blázen“.

Podle psychologa, specialisty na závislosti, se jedná o komplikovaný případ, jehož řešení nelze najít pouze v jednom zařízení. Vhodná by podle něj byla kombinace návštěv psychiatrické ambulance a pravidelných konzultací u psychologa. Tedy že terapii, která by pojmenovala příčiny zbytečného upadnutí do dluhů a následných psychických problémů, je zapotřebí kombinovat s programem na odvykání závislosti. Výrazněji by se do problému měla zapojit celá rodina, která by

paní Janu mohla více vtáhnout do svého středu, nedovolit jí propadat pocitu, že je na vše sama, byť si ho podvědomě přivolává ráda, neboť ji opravňuje opět sáhnout po práscích a alkoholu. Toto zapojení by podle psychologa nemělo v žádném případě připomínat „kontroly“, ale její angažování v denním chodu rodiny, například hlídání vnoučat.

Paní Jana je teprve na počátku léčby, ke které se zatím staví velmi negativně. Již popsany pocit ukřivděnosti zcela zastiňuje vše ostatní – finanční intervenci rodiny i okolí, které ji nabídlo pomocnou ruku. Má pocit, že z ní „chtějí všichni udělat blázna“, vůči čemuž se často hlasitě vymezuje. I přes tyto své pocity a výhrady však přesto slíbila přistoupit k začátku léčebné terapie. Její úspěšnost bude záležet mj. i na tom, zda vytrvá a zda bude ochotna respektovat a dodržovat doporučení, zákazy a medikamentózní náhražkovou léčbu za vysazené prášky. Zda se tedy zbaví i následků svého původního, dnes již vyřešeného problému, tedy depresí z nezaplacených dluhů. Všechny nabídnuté cesty nemají nejmenší šanci na úspěch, pokud budou pacientkou odmítány, pokud je neakceptuje a nevydá se po nich.

Příloha č. 2: Ukázka rozhovoru s pracovnící Občanské poradny Opava Bc. Lucíí Vehovskou (text)

1) Za co lidé nejvíce dluží? Jedná se spíše o spotřebitelské úvěry či jiné závazky?

Ačkoli rozsah druhů závazků u našich klientů je široký (nájemné, služby, dlužné výživné sociální a zdravotní pojištění apod.), jsou nejčastějším druhem dluhů, se kterými se naši klientů potýkají, spotřebitelské úvěry u nebankovních institucí.

2) Které skupiny obyvatel se podle Vás nejvíce zadlužují? Jsou mezi nimi i výjimky?

Zde by asi nešlo přesně říci, které skupiny se nejvíce zadlužují. Osobně se sice setkáváme s osobami sociálně slabšími, případně lidmi s průměrnými příjmy (do 15 000 Kč), ale máme za to, že je to z důvodu, že tyto lidé se do problémů dostávají rychleji a problém pro tyto skupiny lidí je i dlužná částka nižšího rozsahu.

3) Jaké jsou podle Vás nejčastější příčiny toho, že se lidé dostávají do platební neschopnosti?

Často se jedná o nedostatečnou znalost, jak správně zacházet s penězi, neznalost samotného právního prostředí (i výhodná půjčka může být ve své podstatě velice záludná – smluvní pokuty apod.). Dále je to špatný odhad svých vlastních možností (kolik si ve skutečnosti můžu dovolit max. půjčit), ve vytváření si rezerv pro různé situace, které by v budoucnu mohly nastat (nemoc, úraz samotného dlužníka či člena rodiny), nevyužívání např. dostupných prostředků např. pojištění proti neschopnosti splácet (i když ty také nejsou všemocné).

4) Jakým způsobem může vaše poradna pomoci dlužníkovi?

Občanská poradna Opava řeší s dlužníkem situaci způsobem, který odpovídá výši zadlužení a dlouhodobosti nesplácení. Obecně však lze říci, že můžeme dlužníkovi pomoci v těchto oblastech:

- Prevence zadlužení a předlužení
- Informace o dluhové pasti
- Informace, jak vyjednávat s věřiteli – vzory písemností
- Úprava a případná stabilizace domácího rozpočtu – hledání rezerv
- Informování o dalším možném postupu věřitele, soudu a exekutora v případě nesplácení
- Pomoc při vyjednávání s exekutory
- Pomoc se sepsáním odvolání a dalších písemností týkajících se soudního procesu a exekučního řízení, pokud bude mít klient zájem
- Informace o oddlužení podle insolvenčního zákona a sdělení kontaktů na následné služby, které mohou pomoc sepsat insolvenční návrh a návrh na oddlužení.

5) Kolik dotazů v rámci dluhového poradenství řešíte za měsíc? A jaké jsou nejčastější dotazy?

Statistika naší občanské poradny uvádí, že 25 % klientů přichází ve věci dluhové problematiky. Nejčastější dotazy dostáváme ohledně výzev k úhradě dluhů, platebních rozkazů, exekučních příkazů, výkonů exekutora – samotná exekuce, možnosti využívání oddlužení. Dotazy preventivního charakteru řešíme minimálně.

6) Obrací se na vaši poradnu dlužníci s dotazy na soudní a exekuční řízení. Jak mu jste schopni pomoci?

Ano obracejí, většina našich klientů v době, kdy přichází do poradny, má své dluhy již ve stádiu soudního či exekučního řízení. Naše pomoc spočívá v tom samém, o čem jsme již spolu hovořily v předchozím dotazu, jakou pomoc naše poradna pomoci. Takže v:

- Informování o dalším možném postupu věřitele, soudu a exekutora v případě nesplácení
- Pomoci při vyjednávání s exekutorem
- Pomoci se sepsáním odvolání a dalších písemností týkajících se soudního procesu a exekučního řízení, pokud bude mít klient zájem
- Informací o oddlužení podle insolvenčního zákona a sdělení kontaktů na následné služby, které mohou pomoc sepsat insolvenční návrh a návrh na oddlužení

7) V poslední době se často hovoří o nutnosti novely insolvenčního zákona a zákona o reklamě. Uvítali by jste tento počín a proč?

Uvítali bychom jakoukoli kvalitní novelu, která by sice ponechala zodpovědnost dlužníkovi za své chování, ale zároveň by omezila příležitosti tzv. loansharkingu... Zatím nemáme informace o tom, co by případné novely těchto zákonů změnilo, ale pokud by těmito novelami byly více a lépe sankcionovány klamavé reklamy, dravé obchodní praktiky některých poskytovatelů půjček, či by došlo k vytvoření nového institutu jakéhosi oddlužení i pro nízkopříjmové skupiny obyvatel, přivítali bychom to.

8) Domníváte se, že novela zákona o spotřebitelském úvěru sníží míru zadluženosti domácností v příštích letech?

Novela jako taková sice přinesla mnoho výraznějších změn (další povinné údaje, které musí věřitel uvádět, možnost odstoupení), avšak očekávání, která do této novely mnoho organizací vkládalo, dle mého názoru bohužel nenaplnila. Chybí mnoho daleko zásadnějších změn, které by mohly mít větší vliv na snížení míry zadluženosti. Osobně se domnívám, že novela zákona výrazné snížení míry zadluženosti nepřinese, a to i z důvodu, že pokud věřitel uvede povinné údaje, ale

lidé je nebudou chápat jejich samotný význam, budou i nadále finančně negramotnými klienty podepisovány finančně naprosto nevýhodné půjčky.

9) Jaká je podle Vás role finanční gramotnosti při prevenci předlužení?

Naše občanská poradna pořádá přednášky finanční gramotnosti pro nízkopříjmové skupiny a poslední dobou také pro sociální pracovníky, kteří se s těmito lidmi ve své praxi setkávají. V současné době je plánován projekt finanční gramotnosti pro osoby ve výkonu trestu.

10) Jak by jste celkově zhodnotila programy, které jsou státem a neziskovými organizacemi organizovány v rámci zvýšení finanční gramotnosti obyvatel?

Dle mého názoru v ČR víceméně není vydefinovaný celostátní program s jasně daným cílem. Navíc chybí komplexně pojatá výuka finanční gramotnosti na školách.

11) Jak by měl podle Vás stát reagovat na problematiku předlužování českých domácností?

Určitě prevencí a pak následnou péčí ve chvíli, kdy již člověk v dohledné době svou situaci nevyřeší.

12) Měli by jste nějakou univerzální radu pro občany, aby se nedostali do finanční tísně?

(smích) Používat zdravý rozum a přečíst si, co podepisují.

Příloha č. 3: Míra chudoby podle metodiky EU v % (podíl osob s příjmem pod hranici 60 % mediánu národního ekvivalizovaného příjmu na spotřební jednotku) (tabulka)

Stát	Rok 2007	Rok 2008
EU 27	17	---
EU 25	16	---
Belgie	15	---
Dánsko	12	---
Finsko	13	14
Francie	13	---
Irsko	18	---
Itálie	20	---
Lucembursko	14	13

Německo	15	15
Nizozemí	10	---
Portugalsko	18	18
Rakousko	12	12
Řecko	20	20
Španělsko	20	20
Švédsko	11	12
Velká Británie	19	---
Česká republika	10	9
Estonsko	19	19
Kypr	16	16
Litva	19	20
Lotyšsko	21	26
Maďarsko	12	12
Malta	14	15
Polsko	17	17
Slovenská republika	11	11
Slovinsko	12	12
Rumunsko	25	23
Bulharsko	22	22

Vysvětlivky: --- údaje nejsou dostupné

Zdroj: Eurostat, *Statistic on Income and Living Conditions*. Praha: MPSV ČR, 2010.

Příloha č. 4: Projekty realizované v rámci Evropského roku 2010 v České republice (tabulka)

Název projektu	Realizátor	Stručná charakteristika
Aktivity v rámci Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení	Centrum sociálních služeb Brno	Široké spektrum aktivit: regionální konference a semináře, specializované publikace pro odborníky i veřejnost. Cíl: nastolit téma chudoby a sociálního vyloučení k diskuzi, pomoci veřejnosti porozumět tématu a aktivizovat alespoň její část.
Prevence předlužení	Asociace občanských poraden	Komplexní program zaměřený na prevenci proti předlužení lidem ohroženým chudobou ve 13 městech ČR. Jeho součástí je dluhové poradenství, mediální kampaň v těchto městech, analýza předlužení ve městě, působení občanské poradny, pořádání seminářů zaměřených na analýzu příčin předlužení obyvatel konkrétních měst.
Dluhy – snadno	Sdružení pro	Zaměřen na vzdělávání v oblasti finanční

tam, těžko zpátky	probaci a mediaci v justici	gramotnosti pro osoby ve výkonu trestu a po něm, se kterými má dlouhodobé zkušenosti. Část projektu je věnována také na osvětu v hospodaření s penězi dětí z dětských domovů a pobytových zařízení.
Rozvoj ekonomické gramotnosti, prevence proti zadluženosti	Petr Otáhal s.r.o.	Zaměřen na zvyšování ekonomické gramotnosti dlouhodobě nezaměstnaných v Moravskoslezském kraji.
Pro sociální integraci na Šluknovsku	Kostka Krásná Lípa	Cílem je prostřednictvím různorodých aktivit zajistit informace a aktivizaci veřejné správy v oblasti sociálního začleňování v silně znevýhodněném regionu.
Vítej	Dobrovolnické centrum Ústí nad Labem	Zaměřený na aktivizaci dlouhodobě nezaměstnaných prostřednictvím dobrovolnické služby. V rámci projektu budou zpracovány metodiky pro pracovníky sociálních služeb a úřadů práce, které budou současně pilotně ověřeny v praxi.
Vzdělání odborníků k podpoře aktivizace veřejné správy	Finanční gramotnost	Zaměřený na pracovníky státní správy a samosprávy, pro které uspořádá celostátní konferenci a seminář na téma finanční gramotnosti. V neposlední řadě projekt počítá s distribucí metodických materiálů s uvedenou problematikou všem krajským, městským a obecním úřadům.
Sólo rodiče a práce	Aperio	Víkendové vzdělávací semináře pro osamělé rodiče, které by jim umožnily získat kompetence nutné k aktivnímu zapojení na trh práce. Sdružení v projektu počítá i s e-learningovou formou těchto seminářů a se zajištěním péče o děti, vždy se zohledněním potřeb cílové skupiny.
Problematika předlužení	EAPN ČR	Zaměřený na osvětu v oblasti chudoby a sociálního vyloučení, v rámci kterého budou organizovány workshopy, kulaté stoly a setkání lidí žijících v chudobě a téma bude také vhodnou formou medializováno.
Zvyšování funkční gramotnosti ohrožených osob	Romodrom	Zvyšování funkční gramotnosti osob ve výkonu trestu odnětí svobody nebo těsně po něm a obyvatel sociálně vyloučených romských lokalit. Mezi oblastí vzdělávání budou patřit oblasti, jako např. bydlení, rodina, práce, státní správa, služby apod.
Aktivní začleňování osob s duševní poruchou	ESET Help	Propracovaný systém péče o duševně nemocné v oblasti začleňování na trh práce. Profesionálně zohledňuje specifické potřeby této skupiny.
Chudoba, týká se	Oblastní	Prostřednictvím různorodých aktivit

nás všech	charita Hradec Králové	(konference, publikace, sportovní turnaje, kulaté stoly, přednášky, poradenství...) chce upozornit na teoretické i praktické problémy spojené s chudobou a sociálním vyloučením.
-----------	------------------------	--

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Praha: MPSV ČR, 2010.

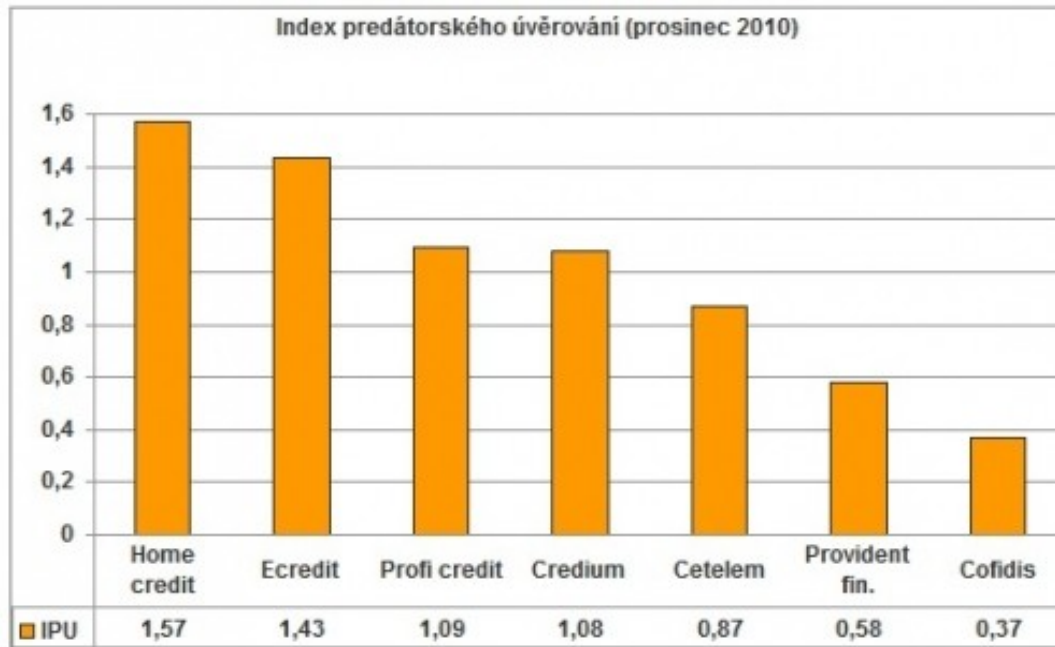
Příloha č. 5: Akční plán finančního vzdělávání v ČR (tabulka)

Úkol/aktivita	Počáteční vzdělávání		Další vzdělávání	
	Termín	Odpovědný subjekt	Termín	Odpovědný subjekt
1. Vytvoření Standardů finanční gramotnosti	Splněno		Splněno	
2. Vstupní ověření úrovně finanční gramotnosti populace	-		2010	MF a ČNB
3. Vstupní přehled projektů finančního vzdělávání	Splněno		Splněno	
4. Implementace standardů finanční gramotnosti do rámcových vzdělávacích programů	2007–2013	MŠMT		
5. Metodická doporučení školám a zařazení témat finančního vzdělávání do vzdělávacích programů v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků	2008–2013	MŠMT		
6. Výběr projektů a posouzení možností jejich případné dotační podpory	-			MPaO
7. Monitorování úrovně finanční gramotnosti populace	-		Průběžně	MF, ČNB
8. Mapování projektů finančního vzdělávání, včetně identifikace problémových oblastí a nepokrytých cílových skupin	Průběžně		Průběžně	
9. Realizace vzdělávání zaměstnanců úřadů práce	-		2011	MPSV
10. Revize Standardů finanční gramotnosti	2014 (v souladu s harmon. revizí RVP) ¹	MŠMT v součinn. s MF a ČNB	2014 (v souladu s harmon. revizí RVP)	MŠMT v součinn. s MF a ČNB
11. Revize Systému budování finanční gramotnosti na základních a středních školách	2014	MŠMT v součinn. s MF a ČNB		
12. Revize finančního vzdělávání spotřebitelů (včetně standardů a opatření)	-		Dle potřeby	MF v součinn. s ČNB
13. Revize Národní strategie finančního vzdělávání	2015	MF v součinn. s MŠMT a ČNB	2015	MF v součinn. s MŠMT a ČNB
14. Zajištění činnosti Pracovní skupiny pro finanční vzdělávání a řízení jejího Výboru	Průběžně	MF v součinn. s MŠMT a ČNB	Průběžně	MF v součinn. s MŠMT a ČNB

Zdroj: Ministerstvo financí ČR. Praha: MF ČR, 2010.

¹ RVP = rámcové vzdělávací programy.

Příloha č. 6: Index predátorského úvěrování (graf)

Zdroj: *Člověk v tísni*. Praha: Člověk v tísni, 2010.